

Nr 184

Av herrar **Hedlund** och **Ohlin**, *angående Sveriges bistånd till utvecklingsländerna.*

(Lika lydande med motion nr 143 i Första kammaren)

Inledning

Det finns flera uppenbara skäl varför Sverige skall engagera sig i arbetet med att hjälpa de nya staterna i Afrika, Asien och Latinamerika i deras kamp för ekonomisk och politisk stabilitet, för att kravet på lika politiska rättigheter för alla folk också skall innebära en möjlighet till lika ekonomiska rättigheter. Det humanitära skälet kunde i och för sig vara tillräckligt som motiv för våra insatser. Men det finns även ett politiskt motiv. Den av analfabetism och social misär orsakade politiska labiliteten i de många nya nationerna utgör ett ständigt hot mot en stabil världsfred. Därtill kommer att ökad köpkraft i u-länderna skapar nya marknader för svenskt näringsliv samtidigt som ökat handelsutbyte medverkar till u-ländernas ekonomiska utveckling.

Det vore en överdrift att påstå att den svenska opinionen överlag är beredd att påtaga sig de erforderliga ekonomiska uppoffringarna även om det naturligtvis är klart att uppoffringarna endast kommer att bestå i en viss minskning av den eljest möjliga framstegstakten här hemma. Kunskaperna om förhållandena i de nya nationerna är visserligen nu avsevärt större än de var för bara ett tiotal år sedan. Men mycket återstår att göra i upplysnings syfte. Som ett led i arbetet på att förverkliga riksdagens målsättning att det svenska biståndsarbetet mätt i pengar skall omfatta en procent av nationalinkomsten måste ingå aktiva åtgärder i syfte att informera medborgarna om vad Sverige gör i dag, vad vi kan göra med ökade resurser och vilka de konkreta uppgifterna är.

Syftet med ett sådant informationsarbete måste dels vara att få gehör för statsmakternas intentioner, dels att uppmuntra till individuella engagemang. Det senare är inte det minst viktiga. Vi kan inte klara vår del av ansvaret bara genom att ställa pengar till förfogande. Vi måste också satsa mänskliga resurser. Det kravet kan vi inte komma ifrån genom att inrikta vår hjälp på multilaterala insatser i form av anslag till FN:s fonder och fackorgan. För att dessa pengar skall bli omsatta i förverkligade projekt måste även FN ha personal. Att bara ge pengar innebär att vältra över

de rekryteringssvårigheter vi inte själva kunnat klara på FN eller på andra länder.

Detta innebär inte att vi för vår del anser att de rent ekonomiska insatser som Sverige f. n. gör inte bör ökas. Men vi måste dessutom intensifiera personalrekryteringen. Andra avvägningsproblem är frågan om fördelningen mellan multilateral och bilateral hjälp. Riksdagen fastslog 1962 principen att huvudparten av vår hjälp skulle gå via FN medan våra egna projekt skulle vara av relativt mindre omfattning. Det finns många skäl som talar för att detta är en riktig inriktning. Det finns emellertid också, vilket även framskymtar i propositionen, anledning att göra mindre skarpa gränsdragningar mellan dessa olika hjälpformer liksom också mellan olika former av hjälp inom den multilaterala respektive den bilaterala sektorn. Samma projekt kan t. ex. kräva både svenskt tekniskt bistånd i form av experter och svenskt finansiellt bistånd i form av kapitalhjälp och samtidigt vara en integrerad del av ett av FN planlagt totalt biståndsprogram för ett visst land eller område.

Det är effekten för mottagarlandet som måste vara det avgörande. Vi vill därför ifrågasätta, om det inte funnes skäl för Sverige att i FN driva tanken på ett mera målmedvetet och långsiktigt samarbete mellan FN och de enskilda länderna beträffande insatserna. En princip som därvid kunde tillämpas vore att FN stod för den översiktliga planeringen medan uppgiften att detaljplanera och verkställa de olika projekten överläts på enskilda regeringar där så befunnes lämpligt. De skäl som talar för en sådan lösning är bl. a. att FN, t. ex. genom världsbanken, redan har både erfarenhet av och resurser för planering i stor skala. Vidare kommer under en sådan planläggning de olika ländernas biståndsinsatser då i mindre utsträckning än vad som nu är fallet att göras oberoende av varandra. Det skulle bli de bedömningar som mottagarlandets regering i samråd med FN:s planeringsorgan gjorde som bestämde insatsernas karaktär och utformning, inte vad som ur givarlandets synpunkter tedde sig mest lockande. Om härmed kunde kombineras fördelen att, som det har visat sig, bilaterala biståndsinsatser ur administrativa synpunkter ofta är effektivast skulle åtskilligt kunna vinnas. Vi är givetvis medvetna om att denna form av samverkan redan förekommer i viss skala och om att en systematisering inte bara stöter på stora praktiska problem utan även skulle möta invändningar av politisk natur. Detta bör emellertid inte, om man anser idén riktig, hindra att ansträngningar görs för att få den förverkligad.

Det svenska biståndets organisation och omfattning. Samordning av totalinsatserna nödvändig

Samordningskravet gör sig i hög grad gällande även när det gäller den svenska hjälpens administration. Dess tillgodoseende kommer i själva verket att vara avgörande även för möjligheterna att på ett förnuftigt sätt

stegra dess omfattning till den av riksdagen förordade målsättningen. I den utredning som föregick tillkomsten av Nämnden för internationellt bistånd (NIB) utgick man från att ett samordnande organ skulle ansvara för hela den svenska insatsen oavsett om den hade formen av multilateral eller bilateral hjälp. Dessutom borde detta organ ha möjligheter att nära följa verksamheten inom FN och tillsammans med utrikesdepartementet utarbeta direktiv för Sveriges delegationer till FN:s fackorgan och andra internationella organisationer med anknytning till det multilaterala biståndsarbetet.

NIB har emellertid aldrig blivit något sådant centralt biståndsorgan. I årets budgetförslag förutsätts nämnden få hand om litet mer än 19 procent av hela u-hjälpsanslaget, dvs. de ca 55 miljoner som är avsatta för s. k. bilateralt tekniskt bistånd. Den typ av bistånd som betecknas som finansiellt, dvs. insatser av kapital, administreras av finansdepartementets u-hjälpsbyrå medan all multilateral hjälp går via utrikesdepartementet. Men även andra departement är sysselsatta med olika former av u-hjälpsarbete, UNESCO-frågorna är anknutna till ecklesiastikdepartementet, FAO-frågorna till jordbruksdepartementet, UNICEF-frågorna till socialdepartementet etc.

För vår del anser vi denna uppspaltning vara felaktig. Den svenska u-hjälpen måste oavsett i vilken form den ges sägas vara *en* uppgift. Den måste ha en fast ledning, även på den ministeriella nivån, och stödjäs av en sådan organisation som är anpassad för uppgiftens krav och som samtidigt är i stånd att ge riksdagen en klar redovisning av motiveringarna för olika åtgärder och anslagskrav. De skillnader mellan olika former som sett ur den svenska förvaltningens synpunkt kanske ter sig väsentliga uppfattas inte alls av mottagarlandet och leder ofta till onödigt administrativt krångel. Det svenska fiskehamnsprojektet i Tunisien kräver t. ex. såväl finansiell som teknisk hjälp, kapitalinsatser för hamnbygget och blandade tekniska, ekonomiska och personella insatser för utbildning. Det säger sig självt att det vore effektivare om projektering och genomförande av ett sådant projekt kunde handhas av en myndighet i stället för som nu av tre. Förutom finansdepartementet och NIB är nämligen även UD inkopplat — som samordnande instans.

Motivet för att låta olika myndigheter handlägga det tekniska och finansiella biståndet uppges vara att arbetet kräver olika slags expertis. Vi vill inte förneka att så är fallet. Men vi har svårt att se varför den sakkunskap som behövs för kreditvärdesgranskning och granskning av de projekt för vilka det svenska finansiella biståndet är avsett inte lika gärna kan knytas till NIB.

Samma skäl kan anföras mot att olika myndigheter handlägger det multilaterala och det bilaterala biståndet. Som vi tidigare påpekat ingick det i de ursprungliga intentionerna för ett centralt svenskt biståndsorgan att nära följa FN:s och andra internationella organs biståndsarbete. Därigenom skulle man kunna uppnå en bättre samordning mellan de svenska och de

internationella insatserna. Erfarenheterna från den multilaterala biståndsverksamheten skulle kontinuerligt kunna granskas av det svenska organet och beaktas vid utformningen i vårt eget biståndsarbete. Vi skulle också få bättre möjligheter att göra en vederhäftig avvägning av storlek och inriktning på de svenska anslagen till de internationella organen.

Men i stället för att ge NIB personal för dessa uppgifter har man helt skilt ur den multilaterala hjälpen från nämndens arbete och lagt den under en särskild u-hjälpsbyrå inom utrikesdepartementet.

Samma brist på samordning tycks prägla det svenska deltagandet i FN:s fackorgan. Sverige är representerat i alla dessa fackorgan, vilka vart och ett inom olika sektorer svarar för FN:s tekniska biståndsarbete. Det naturliga vore då att det förekom ett kontinuerligt samråd mellan fackorganens svenska sekretariat och delegationer samt att direktiven för den svenska representationen inte bara beslöts utan även bereddes av en gemensam instans. Det råder ingen tvekan om att den brist på samordning som förekommer mellan de olika FN-organen, när det gäller utformningen av den multilaterala hjälpen, i stor utsträckning bottnar i att man både i Sverige och på andra håll förbisett detta samordningsbehov. Utvecklingen har därför gått i den riktningen att varje fackorgan eftersträvar så stor självständighet som möjligt i stället för att uppfatta sig som verkställande fackorgan inom ett integrerat biståndsprogram.

Vi vill slutligen påpeka en annan nackdel med det sätt på vilket den svenska u-hjälpsadministrationen nu är uppbyggd. Av det totala anslaget på ca 280 milj. kronor är det endast anslaget till NIB:s verksamhet, drygt 50 milj. kronor, som underbyggs med en utförlig petitaframställning. Beträffande anslagen till den finansiella och multilaterala hjälpen finns endast ytterst summariska kommentarer i statsverkspropositionens bilagor. Detta försvårar givetvis i hög grad den budgetgranskning som det åligger riksdagen att göra.

Den svenska u-landsadministrationen är för närvarande föremål för utredning inom statskontoret. Oavsett vilka resultat denna utredning kan komma till, i synnerhet vad detaljerna beträffar, vill vi inte underlåta att här redovisa en på det ovanstående grundad sammanfattning av vår mening om den framtida administrationens utformning på detta område.

Vi måste då först med särskilt beklagande konstatera att det mål för u-landshjälpen som tidigare fixerats blivit svårare att uppnå helt enkelt på grund av att regeringen icke lyckats skapa någon för detta måls uppnående lämplig organisation. Vår uppfattning är att det kräves ett organ med kapacitet att omfatta *alla* den svenska biståndshjälpens väsentliga insatser, ett organ som inplaceras under en departemental ledning, vilken som en huvuduppgift har att hävda och motivera den *totala* omfattningen av det svenska u-landsstödet.

Sambandet mellan projektering och insatsernas omfattning

Som vi tidigare berört har riksdagen, på rekommendation av FN, satt som ett första mål för de svenska biståndsinsatserna att de skall omfatta en ekonomisk insats motsvarande en procent av bruttonationalprodukten. Vi har långt kvar till dess det målet är nått. Först i år är ökningen tillräckligt stor för att motsvara en procent av bruttonationalproduktens ökning. Det totala anslaget utgör emellertid trots detta endast ca 0,2 procent av nationalinkomsten.

Av den allra största betydelse för möjligheterna att uppnå de önskade resultaten av den svenska biståndsverksamheten är omsorgsfull och noggrann planering, vilket inte alltid varit fallet. Det är därför som ovan framhållits angeläget att de administrativa förutsättningarna för projekteringen liksom för verksamhetens bedrivande vidgas och förbättras. Alltefter som detta sker och väl förberedda projekt som en följd härav finnes, uppstår en naturlig och förtroendeingivande grundval för verksamhetens expansion. De finansiella resurserna för en sådan expansion under de närmaste åren bör kunna åvägbringas. Likaledes bör vårt land vara berett att avsevärt öka sina bidrag till den multilaterala verksamheten. Självklart under förutsättning att FN håller ihop och en effektiv ledning av dess hjälporgan kan utövas. Ökningen av de totala offentliga bidragen under de närmaste åren kommer i praktiken att bli beroende av i vilken utsträckning regeringen lyckas genomföra den ovan berörda mer effektiva organisationen.

De invändningar som rests när vi från både centerpartiet och folkpartiet flera år i följd krävt större insatser har varit att det inte funnits tillräckliga projekt att satsa på. I längden blir emellertid en sådan argumentering ett ohållbart försvar för att underlåta en effektiv planering. Någon form av »rullande» flerårsplaner synes oss härvid vara en lämplig form. Med hjälp av sådana skulle man år från år kunna följa utvecklingen och se i vilken utsträckning de kunde hålla den avsedda utbyggnadstakten.

En sådan planläggning bör givetvis gälla hela det svenska biståndet, varför arbetet skulle i hög grad underlättas av en organisation av den typ som vi skisserat ovan. Det skulle då ankomma på denna organisations beredande instanser att inom ramen för den i planen förutsatta anslagssumman göra en avvägning mellan de olika hjälpformerna.

Personalresurser

En särskilt viktig uppgift för denna planering vore att finna former för en effektiv personalrekrytering. De nuvarande metoderna är uppenbarligen inte användbara ens när det gäller att klara dagens relativt ringa personalbehov och lär vara det ännu mindre vid den utvidgning av den tekniska biståndsverksamheten som är en konsekvens av riksdagens beslut. F. n. bygger rekryteringen huvudsakligen på möjligheten att intressera inom olika

fack redan utbildad personal. En vidgad u-hjälpsverksamhet kräver förmodligen mer av utbildning i biståndsorganets egen regi. Hur detta skall ske är givetvis omöjligt att utan närmare utredning precisera. Vi tror emellertid för vår del att en anknytning till de existerande utbildningsanstalterna kan vara en riktig väg. Dessutom vill vi peka på möjligheterna att även för de svenska projekten rekrytera utländska experter. Ett led i strävandena måste bli att till utbildningsanstalterna förlägga särskilda kurser för introduktion och undervisning när det gäller de för u-landstjänsten speciella uppgifterna inom respektive fack.

Fördelarna med en sådan uppläggning skulle vara flera. Vi vill här peka på två. En av de viktigaste orsakerna till att några av de projekt som bedrivits i NIB:s regi har givit dåliga resultat har varit otillräckliga förberedelser. Denna risk skulle minskas med en mera långsiktig planering. Med tillräckligt stor personal och andra resurser för just sådana uppgifter skulle planeringen samtidigt kunna omfatta ett relativt stort antal projekt. Anslagsutnyttjandet för egna projekt resp. för FN-ändamål kunde anpassas till takten i denna projektering. Förskjutningar enskilda år beträffande proportionerna mellan multilaterala och bilaterala insatser skulle spela mindre roll.

En långsiktplanering av den typ här förordas skulle emellertid inte ha till syfte att binda statsmakterna vid exakt angivna belopp för varje budgetår. Prövningen av anslagsbeloppen måste givetvis då liksom nu ske med hänsyn även till statsfinansiella omständigheter. Om den av riksdagen angivna målsättningen för hjälpens ekonomiska omfattning inte skall negligeras är det emellertid nödvändigt att skapa den organisatoriska apparat som erfordras för att våra åtaganden på ett meningsfullt och praktiskt sätt skall kunna uppfyllas. Om avsevärda avsteg från planen måste göras är det regeringens sak att ange skälen härför.

När det gäller det svenska stödets praktiska inriktning vill vi härtill bl. a. foga följande två synpunkter.

För det första synes det oss angeläget att alla acceptabla vägar beträdes för att ernå en förstärkning av det svenska stödet till en utbyggd familjeplanering i alla de länder där ett gensvar och ett reellt stöd för en sådan verksamhet kan påräknas.

För det andra vill vi gärna framhålla att ett vidgat gemensamt nordiskt uppträdande i u-landsfrågorna kan verka stimulerande på de svenska totala insatserna. Till det stöd som kan kombineras med svensk kommersiell verksamhet återkommer vi i det omedelbart följande.

Svenska investeringar i u-länderna

Föregående års riksdag gjorde vissa positiva uttalanden med anledning av motionsvis framförda förslag beträffande skydd för svenska investeringar i u-länderna mot förluster på grund av t. ex. nationaliserings- och

expropriationsåtgärder, krig eller liknande exceptionella händelser. Det framhölls i dessa motioner att det vore ovisst när pågående arbete inom t. ex. OECD med ett internationellt försäkrings- eller garantisystem kunde leda till praktiska resultat. Denna ovisshet torde i stor utsträckning alltjämt bestå.

Riksdagen uttalade i anslutning härtill att man, i avvaktan på internationella lösningar, borde kunna genom investeringsgarantier och bilaterala investeringskyddsavtal stödja de svenska insatserna i u-länderna. Det framhölls att i avtalet mellan Sverige och Kamerun införts en särskild klausul om investeringskydd.

Vi anser att riksdagen nu bör anhålla om de förslag som kan erfordras för att riksdagens intentioner i detta avseende skall kunna fullföljas. När man bedömer våra insatser för u-länderna kan den svenska statens stöd i samband med affärsinvesteringar där inte förbises. En utvidgning av dessa investeringar kan vara en av de bästa och mest användbara metoderna att vidga och effektivisera hjälpen åt u-länderna. Det är möjligt att därigenom det samlade resultatet av vårt stöd kan bli mera omfattande än man med nu föreliggande utsikter kan föreställa sig.

Det är emellertid icke endast genom åtgärder av denna karaktär som svenska investeringar i u-länderna kan stimuleras till nytta för utvecklingen av dessa länders näringsliv. Detta kan ske även genom åtgärder på skatteområdet.

Åtskilliga u-länder medger själva särskilda skattelättnader för utländska investeringar. Sådana lättnader kan emellertid i många fall helt omintetgöras genom beskattning i det kapitalexporterande landet. Så är förhållandet med svensk lagstiftning i dag. Om således ett u-land t. ex. avstår från bolagsskatt eller kupongskatt, beskattar Sverige helt den härigenom ökade utdelningen. I sammanhanget vill vi påpeka att ett svenskt bolag ej beskattas för utdelning från annat svenskt bolag i vilket det förstnämnda äger minst 25 % av aktiestocken. Med andra ord: investeringar i dotterbolag i ett u-land är sämre behandlade än motsvarande investeringar i Sverige.

Det kan även förtjäna framhållas att Västtyskland, för att stimulera investeringar i u-länderna, infört särskilda regler för avskrivning och reservering i de tyska moderföretagen för sådana investeringar. USA är på väg att genomföra liknande regler. Holland har allmänt gynnsamma regler beträffande inkomster från utlandet. För Sveriges vidkommande medges i dag inte någon annan nedskrivningsrätt än för osäkra utländska fordringar.

Vi har uppmärksammat att Kungl. Maj:t aviserat en proposition om internationella skattefrågor. Det betänkande som ligger till grund för denna proposition angav emellertid icke någon lösning på de här berörda problemen. Även enligt betänkandet skulle en viss diskriminering av u-länderna äga rum.

Vi anser därför att Kungl. Maj:t, efter skyndsam utredning, bör förelägga riksdagen lämpliga förslag i syfte att genom undanröjande av nuvarande brister i vår skattelagstiftning stimulera svenska investeringar i u-länderna.

Anslagsfrågor

Under anslagsrubriken »*Humanitärt bistånd*» (statsverkspropositionen, bil. 5, s. 50) föreslås ett anslag av 7,5 milj. kr. I detta belopp inräknas i första hand flyktinghjälp som anses behöva ungefär hälften av anslaget. Återstoden disponeras av anslag till humanitära stödåtgärder, administrerade genom frivilligorganisationer sådana som de svenska missionssällskapen, Röda korset och Rädda barnen.

Med kännedom om de ökade kraven på flyktinghjälps område, där nöden enligt departementets egen beskrivning antar alltmer oroväckande dimensioner, vill man ogärna tänka sig en begränsning av anslagsbeloppet som kan befaras gå ut över det mycket behjärtansvärda flyktingarbetet.

Vi vill här bl. a. påminna om de åtaganden som Sverige gjort när det gäller hjälp till utbildning av unga flyktingar från södra Afrika. Bl. a. byggs just nu för svenska pengar ett repatrieringsläger för flyktingar från Sydafrika i Lusaka i det nyligen självständiga Zambia. Dessutom används en del av det här aktuella anslaget till stipendier för flyktingarnas vidareutbildning i Europa och på andra håll. Betydligt mer kan emellertid göras från svensk sida. Vi vill här endast peka på ett projekt för vilket man borde överväga stöd från Sverige, nämligen det utbildningsinternat för flyktingar från Moçambique som sedan en tid arbetar i Dar Es Salaam. Institutet har fått hjälp med vissa byggnadsprojekt från olika amerikanska och internationella organisationer och dessutom från regeringen i Tanzania. Den fortsatta driften hotas emellertid av brist på medel. Dessutom behöver stipendier för högre studier ställas till förfogande för de studerande som är klara för sådan utbildning. Fler exempel på insatser som skulle kunna göras med hjälp av förevarande anslag skulle kunna räknas upp.

Vi vill i det här sammanhanget också peka på de möjligheter, som finns att kanalisera svenskt bistånd genom de svenska missionernas humanitära verksamhet. I ett flertal av u-länderna arbetar svenska missionssällskap, som med egna, frivilligt insamlade medel byggt upp betydande sociala och humanitära institutioner. Ingen av dem ifrågasätter svenskt statligt stöd till sin evangeliska verksamhet. Däremot är man villig att ställa personella krafter till förfogande för en betydande utbyggnad av sitt tekniska och humanitära bistånd, under förutsättning att staten svarar för en del av kostnaderna. Vägen är så mycket mera framkomlig, som missionärerna representerar språkkunskap och förstahandskännedom om länder och folk, för att inte tala om goodwill bland befolkningen och förtroende från regeringens sida. För många framstår det som en misshushållning med svensk

arbetskraft att inte genom ökade ekonomiska bidrag i högre grad än hittills utnyttja dessa möjligheter.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår vi att förevarande anslag höjes med 2 500 000 kr. till 10 milj. kr., varvid vi förutsätter att anslagsökningen framför allt kommer svensk flyktinghjälp i Afrika och den svenska missionen till godo.

Under anslagsposten *Förenta Nationernas Särskilda Fond* (statsverkspropositionen, bil. 5, s. 24) föreslår Kungl. Maj:t en ökning med 4,4 milj. kr. till 46,8 milj. kr. I motiveringen heter det bl. a. att de ökade resurser som fonden får indirekt också kommer det bilaterala svenska biståndet till godo. Mycket av den verksamhet som bedrivs av fonden gäller nämligen undersökningar av u-ländernas jordbeskaffenhet, industriella potential och inrättande av utbildnings- och forskningsinstitut — allt av stor betydelse för u-ländernas möjlighet att tillgodogöra sig tekniskt och finansiellt bistånd.

Departementschefen anger inte några särskilda skäl varför det svenska bidraget till fonden skall ha just den omfattning som föreslås. För vår del anser vi att det svenska bidraget är i hög grad berättigat och att det också, så långt detta är statsfinansiellt möjligt, är motiverat att öka det ytterligare. Fonden som arbetar med flerårsplaner inriktar sin verksamhet med hänsyn till bidragsutfästelsernas omfattning. Större bidrag leder därför automatiskt till en vidgning av fondens verksamhet. Den bästa internationella expertis som kan uppbringas vitsordar att fonden står under en kompetent och effektiv ledning. Vi vill dessutom påminna om att det mål för medlemsbidragens årliga omfattning — 100 milj. dollar — som uppställts ännu inte har realiserats. Att Sverige är nummer två i ordningen av fondens bidragsgivare (räknat per capita) kan i och för sig knappast vara något skäl för att avstå från ytterligare höjningar. Denna placering måste för övrigt ses mot bakgrunden av att många av de övriga bidragsgivarna har en avsevärt större omfattning på sin bilaterala hjälp än vad vi har.

Vi vill för vår del tillstyrka en höjning av förevarande anslag med 10 milj. kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Svenskt medlemskap i DAC

Från vårt håll har flera gånger tidigare yrkats att Sverige bör ansluta sig till Development Assistance Committee, ett organ inom OECD för samordning av medlemsstaternas u-landsbistånd. Riksdagsmajoriteten har emellertid varit emot en sådan anslutning dels av vissa principiella skäl, dels därför att man ansett sig veta för litet om resultatet av DAC:s verksamhet. Med anledning av motioner vid förra årets riksdag uttalade sig emellertid utskottet i sitt senare av riksdagen tillstyrkta utlåtande för en anslutning. I utlåtandet påpekades bl. a. att Sverige under det närmast föregående året deltagit som observatör inom DAC och att de erfarenheter man därvid vun-

nit varit goda. Någon dubblering av det arbete i samma syfte som utförs av FN behöver, enligt dessa erfarenheter, inte bli följden av en svensk anslutning, inte heller några ekonomiska bindningar av den svenska u-hjälpen.

Trots riksdagens uttalande har regeringen emellertid ännu inte anslutit Sverige till DAC. Några skäl varför detta inte skett anges inte i statsverkspropositionen, där DAC över huvud taget inte omnämns. Då vi för vår del i enlighet med vad vi redan tidigare anfört och med anledning av utvecklingen därefter anser det synnerligen angeläget att industriländernas biståndsverksamhet så långt som möjligt samordnas, föreslår vi att riksdagen nu bör anmoda regeringen att ombesörja att Sverige nu ansluter sig till DAC.

Svensk fredskår

Det är med stor tillfredsställelse vi noterar att en svensk s. k. fredskår nu är under uppbyggnad. Av den inom NIB utarbetade utredningen framgår att man räknar med att under år 1965/66 sända ut två grupper om vardera 30 personer samt för därpå följande år två grupper om 60 personer. Tanken är att varje grupp skall vara ute på fältet i tvåårsperioder och att den svenska fredskåren alltså fullt utbyggd skall omfatta 240 personer.

Vi vill för vår del inte motsätta oss en viss begränsning av fredskårens personella omfattning i uppbyggnadsskedet. Erfarenheterna av de första årens verksamhet bör avvaktas innan en utbyggnad sker. Det är emellertid enligt vår mening angeläget att man siktar till en svensk fredskårsinsats av betydligt större omfattning än den utredningen i enlighet med sina direktiv föreslagit. Redan den i utredningsbetänkandet redovisade efterfrågan på fredskårsinsatser — bl. a. har FAO gjort en preliminär förfrågan om 66 personer till olika uppgifter inom jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsnäringen — visar att denna är av betydlig omfattning. Samma erfarenheter har f. ö. också de länder gjort som redan har fredskårer i arbete, t. ex. USA och Norge: efterfrågan överstiger tillgången.

Mycket talar också för att det finns stort intresse bland svensk ungdom för uppgifter av det här slaget. Vi vill i det sammanhanget endast peka på de erfarenheter man haft när det gäller rekryteringen till de svenska FN-bataljonerna.

Svårigheterna vid en utbyggnad synes därför framför allt gälla projektadministration och utbildning. Utredningen har förutsatt att insatserna i första hand skall koncentreras till ett mindre antal u-länder. Detta motiveras bl. a. med att en större länderspridning kräver utbildning i ett större antal språk. Vi vill emellertid i detta sammanhang knyta an till vad utredningen anför om möjligheterna att inordna svenska fredskårsmedlemmar i de multilaterala projekten.

Både av detta och andra skäl vore det angeläget att Sverige i dessa organ

tog upp tanken på en internationell samordning av fredskårsinsatserna. Detta behövde inte betyda att inte varje land kunde ha sin egen fredskårsorganisation. Men en samordning kunde ske när det gäller vissa led i utbildningen, t. ex. språkutbildning. Dessutom skulle de olika fredskårsländerna med en sådan samordning kunna utnyttja varandras erfarenheter.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t kräver

1) åtgärder för ökad upplysning i Sverige om ekonomiska, sociala, geografiska och andra förhållanden i u-länderna, varvid bl. a. tanken på en till alla hushåll utsänd broschyr bör övervägas;

2) utarbetandet av en plan för den svenska u-hjälpens organisatoriska utbyggnad i syfte att möjliggöra att den av riksdagen angivna målsättningen på ett praktiskt och ekonomiskt försvarligt sätt kan uppnås;

3) initiativ från Sverige syftande till en systematiserad samordning av bilaterala och multilaterala biståndsinsatser, varvid bl. a. bör beaktas vad som i motionen anförts om en sådan samordning när det gäller de nationella fredskårsorganisationerna;

4) att svenska regeringen ansöker om svenskt medlemskap i OECD:s organisation för samordning av medlemsländernas u-landsinsatser, Development Assistance Committee (DAC);

5) förslag i avsikt att effektivisera statens garantier för lämpliga investeringar i u-länderna; samt

6) förslag i syfte att genom undanröjande av nuvarande brister i vår skattelagstiftning stimulera svenska investeringar i u-länderna;

att riksdagen måtte besluta

1) att höja anslaget till *Förenta Nationernas Särskilda Fond* med 10 milj. kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit och därför under förevarande punkt för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag på 56,8 milj. kr.;

2) att höja anslaget till *Humanitärt bistånd* med 2,5 milj. kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag och att därför under förevarande punkt anvisa ett förslagsanslag på 10 milj. kr.

Stockholm den 26 januari 1965

Gunnar Hedlund

Bertil Ohlin